

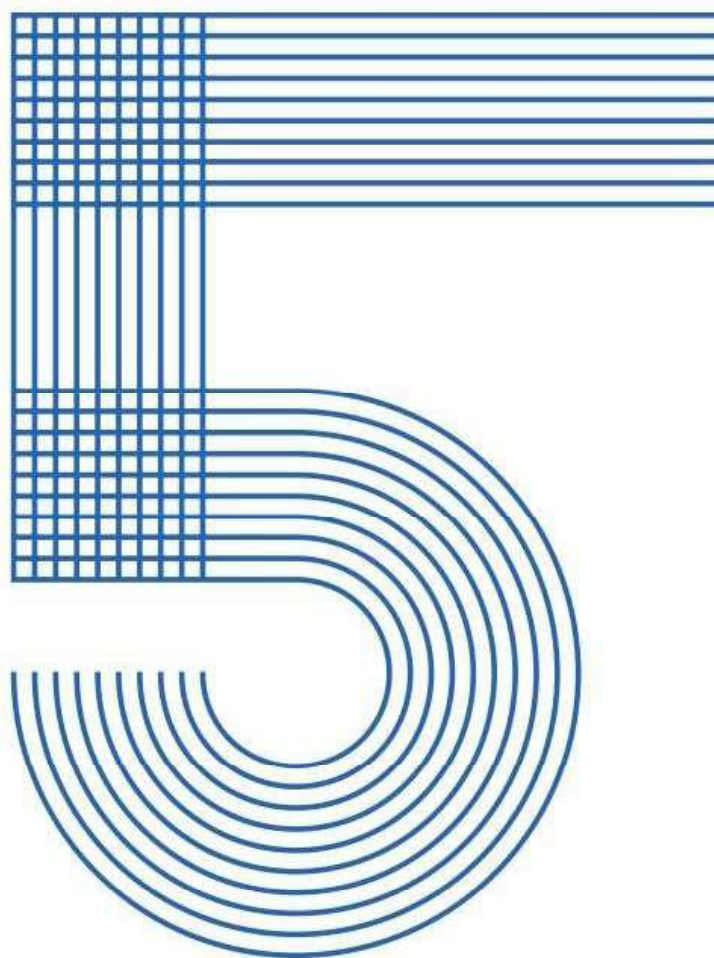
CUMIEIRA

Cadernos de investigación da nova Filloxía Galega

Departamento de Filloxía Galega e Latina

Vol. 5 - 2020

Xosé A. Fernández Salgado (ed.)

CUMIEIRA

*Cadernos de investigación
da nova Filoloxía Galega*

Vol. 5 - 2020

Xosé A. Fernández Salgado (ed.)

Departamento de Filoloxía Galega e Latina

UNIVERSIDADE DE VIGO

Cumieira : Cadernos de investigación da nova Filoloxía Galega. Vol. 5 / Xosé A. Fernández Salgado (ed.). -- Vigo: Universidade de Vigo, Departamento de Filoloxía Galega e Latina, 2020

160 p.; 24 cm

D.L. VG 421-2020

ISBN 978-84-8158-853-8

1. Filoloxía Galega. I. Fernández Salgado, Xosé Antonio, ed. lit. II. Universidade de Vigo, Departamento de Filoloxía Galega e Latina, ed.

© Departamento de Filoloxía Galega e Latina (Universidade de Vigo)

© Manuel Naveira Fuentes, Nerea Torres Abilleira, Ana Fernández Berrocal, Alejandro Solla Alonso, Patricia Cid Blanco

© Xosé A. Fernández Salgado (ed.)

Revisión científica do volume 5:

Anxo Angueira (UVigo), Antón Palacio (UVigo), Alexandre Rodríguez Guerra (UVigo), Xosé Soto Andión (UVigo) e Xosé A. Fernández Salgado (UVigo)

Maquetación: Xosé A. Fernández Salgado

Deseño da portada: Tania Sueiro (Área de Imaxe da Universidade de Vigo)

Edición:

Departamento de Filoloxía Galega e Latina da Universidade de Vigo
Facultade de Filoloxía e Tradución
Campus das Lagoas-Marcosende - 36310 Vigo

Impresión: Tórculo Comunicación Gráfica, S.A.

Dep. Legal: VG 421-2020

ISBN: 978-84-8158-853-8

CUMIEIRA. *Cadernos de investigación da nova Filoloxía Galega* aparece recollida na base de datos DIALNET, en BILEGA, no *Catálogo Italiano dei Periodici* ACNP (Università di Bologna), en *Linguistic Bibliography* e Brillonline de BRILL.

Índice / Index

- 9** Limiar /
 Introduction
- 11** MANUEL NAVEIRA FUENTES
 Rosalía entre as brétemas: o Simbolismo literario e Rosalía de Castro /
 Rosalía among the mists: Literary Symbolism and Rosalia de Castro
- 35** NEREA TORRES ABILLEIRA
 A autotradución do galego ao castelán: análise lingüística contrastiva
 de *Memorias de un niño campesino* /
 Galician-Spanish self-translation: contrastive analysis of Memorias de un niño
 campesino
- 65** ANA FERNÁNDEZ BERROCAL
 O elemento *auto-* como xerador de neoloxismos no galego actual /
 The element auto- as a generator of neologisms in contemporary Galician
- 91** ALEJANDRO SOLLA ALONSO
 Estruturas sintáctico-semánticas do verbo *votar* en galego /
 Syntactic-semantic structures of the verb to vote in galician language
- 119** PATRICIA CID BLANCO
 A dispoñibilidade léxica en estudantes da ESO da Terra de Caldelas: o centro
 de interese das profesións e oficios /
 Lexic availability in ESO students from the Terra de Caldelas: the field of interest
 Professions and jobs
- 155** Autoras e autores de *Cumieira*, vol. 5 /
 Cumieira's authors
- 157** Normas para o envío de orixinais /
 Manuscript submissions guidelines. Information for authors

A DISPOÑIBILIDADE LÉXICA EN ESTUDANTES DA ESO DA TERRA DE CALDELAS: O CENTRO DE INTERESE DAS PROFESIÓNS E OFICIOS

*Lexic availability in ESO students from the Terra de Caldelas:
the field of interest Professions and jobs*

Patricia Cid Blanco

Universidade de Vigo
patricidblanco@gmail.com

Resumo: Neste traballo facemos unha primeira achega ao estudo da dispoñibilidade léxica en galego de estudantes da ESO da comarca da Terra de Caldelas. Para iso, realizamos primeiramente unha contextualización do concepto *dispoñibilidade léxica*, describimos logo a metodoloxía proposta por esta disciplina, da que a enquisa que aplicamos é unha parte importante, e presentamos finalmente os datos obtidos en seis *centros de interese*, aínda que só os de «As profesións e os oficios» se analizan con certo detalle. O estudo céntrase na produción de palabras e lemas dos estudantes, combinando nalgúns casos a produción con diferentes variables sociais.

Palabras chave: Dispoñibilidade léxica, centro de interese, lematización, Terra de Caldelas, lingua galega.

Abstract: This work attempts to make a preliminary contribution to the study of the lexical availability in Galician of ESO students from Terra de Caldelas. To do this, we first provide a contextualization of the concept of lexical availability, then describe the methodology proposed by this discipline, of which the survey we apply is an important part, and finally we present the data obtained in six «fields of interest», although only those of «Professions and jobs» are analysed in some detail. The study focuses on the production of students' words and mottoes, in some cases combining production with different social variables.

Keywords: Lexical availability, field of interest, lemmatisation, Terra de Caldelas, Galician language.

1. Introducción¹

A miña percepción como residente en Galicia e como persoa interesada pola lingua e a cultura propias é que o galego é cada vez menos a lingua elixida polos máis novos para comunicárense entre si. Así mesmo, máis dunha vez témoslles escoitado a algúns docentes queixas sobre a pobreza do vocabulario en galego do alumnado e que mesmo algúns estudantes, sobre todo de ámbitos urbanos, teñen dificultades para expresárense na lingua propia do país que, por outra parte, é oficial na nosa Comunidade xunto co castelán.

Así, co fin de comprobar se esa percepción sobre a pouca riqueza léxica dos estudantes era certa ou non tomamos a iniciativa de realizar un traballo que analizase o léxico dispoñible dos estudantes da Educación Secundaria Obrigatoria (ESO) dunha comarca concreta ourensá como é a Terra de Caldelas.

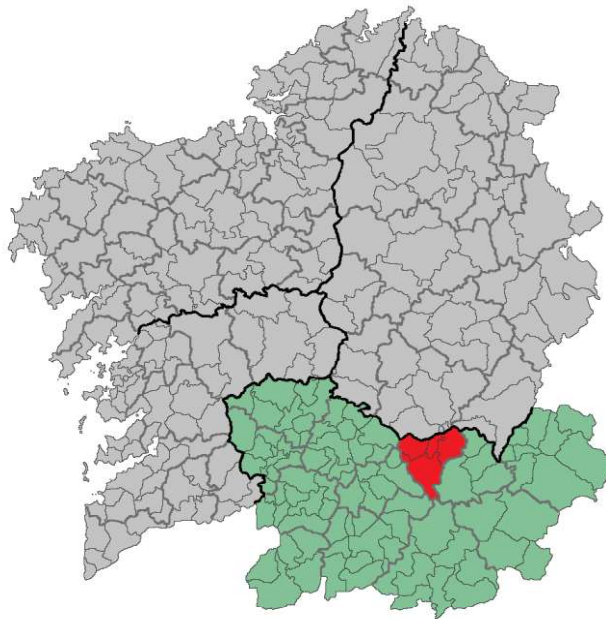
O motivo da elección desta zona débese ao feito de sermos nativos da bisbarra de Caldelas, o que nos permite ter un bo coñecemento das relacións sociais, costumes, hábitos... entre os seus habitantes. Ademais, sonnos familiares tamén os usos lingüísticos que adoitan ocorrer no acto de comunicación, o que cremos que facilita a interpretación dos datos que obteñamos nesta iniciática investigación sobre a dispoñibilidade léxica; por outra parte, tema este que xa foi abordado entre os preuniversitarios galegos por Belén López Meirama e María Álvarez de la Granja (2014) en *Léxico dispoñible do galego*, un traballo que nos vai servir de guía e contraste en varios apartados do noso.

A comarca da Terra de Caldelas está situada na área central da provincia de Ourense (véxase o Mapa 1) e a ela pertencen os concellos de Castro Caldelas, Montederramo, Parada de Sil e A Teixeira. Linda ao leste coa comarca de Trives, ao oeste coa de Allariz-Maceda, ao sur coa comarca de Verín e ao norte coa xa luguesa Terras de Lemos. En 2015 a comarca da Terra de Caldelas posuía 3.141 habitantes. Trátase dunha poboación bastante envellecida, pois o 45.02 % era maior de 65 anos e só un 4.36 % tiña menos de 15 anos. É unha zona eminentemente rural, que se

¹ Gustaríame amosar o meu agradecemento a todo o profesorado e alumnado da ESO do CEIP Virxe dos Remedios de Castro Caldelas polo bo recibimento dende o intre en que lles propuxen realizar este traballo con eles e polo tempo dedicado para que a enquisa fose realizada da mellor forma posible; e igualmente a María Álvarez de la Granja por facilitarme unha versión en PDF do libro do que é coautora, *O léxico dispoñible do galego* (2014). Anteriormente, este foi o meu Traballo Fin de Grado, polo que tamén me gustaría agradecerlle ao meu titor Xosé Antonio Fernández Salgado o seu tempo, paciencia e dedicación.

sostivo tradicionalmente da gandería e viticultura e nas últimas décadas tamén do turismo rural por estar enclavada na Ribeira Sacra do Sil.

O CEIP Virxe dos Remedios, que é o centro de ensino desta comarca, sitúase no concello de Castro Caldelas, en concreto na súa capital. A este CEIP acoden arredor de 120 alumnos e alumnas, dende Infantil á ESO, de todos os concellos da comarca. Na ESO había 32 alumnos matriculados no curso 2016/17. Eles foron a poboación obxecto da nosa investigación sobre a dispoñibilidade léxica.

Mapa 1: Localización da comarca de Terra de Caldelas

Fonte: <https://es.wikipedia.org/wiki/Comarca_de_Tierra_de_Caldelas>

2. Obxectivos

Como xa adiantamos, o obxectivo principal deste traballo é facer unha primeira achega ó eido da dispoñibilidade léxica e dar a coñecer algúns datos sobre o léxico dispoñible de estudantes da educación secundaria (12-17 anos) da comarca ourensá de Caldelas nuns temas ou centros de interese determinados. Por outra parte, derivado do obxectivo principal está tamén o de describir como o léxico dispoñible recollido entre estes adolescentes varía segundo determinadas variables sociais (sexo, lingua inicial, lingua habitual...).

O fin último do estudo é a elaboración dun vocabulario que recolla todo o léxico facilitado polos estudantes no centro de interese elixido, cos lemas e as variantes proporcionadas. Un vocabulario deste tipo permitirá, entre outras cuestións, saber cales son as interferencias do castelán neste campo e pode achegar informacións aos docentes sobre as carencias léxicas do alumnado e en que puntos deberían centrarse na súa aprendizaxe. Bugarín López (2007: 49-52) comenta que os traballos sobre frecuencia e dispoñibilidade léxicas teñen diferentes aplicacións. Algunhas delas poden ser a elaboración e corrección de dicionarios, o ensino dunha lingua ben como estranxeira ou como segunda lingua en casos de comunidades bilingües, no ensino progresivo do léxico, no deseño de libros escolares, na recuperación de pacientes con perda ou problemas de fala, no desenvolvemento de recoñecedores de fala ou no deseño de xogos.

3. A dispoñibilidade léxica

Tal e como se explica no *Proyecto Panhispánico de Disponibilidad Léxica*, dirixido e coordinado por Humberto López Morales², a *dispoñibilidade léxica* é considerada un campo de investigación que ten como obxectivo a recollida e análise do léxico dispoñible dunha determinada comunidade de fala, entendendo por *léxico dispoñible* o conxunto de palabras que os falantes teñen na súa mente, o uso do cal está condicionado por un tema concreto da comunicación. Cos estudos de dispoñibilidade léxica o que se pretende é descubrir que palabras sería quen de usar un falante en determinados *temas* da comunicación, que identificamos como *centros de interese*. Diferenciaríase así do *léxico frecuente*, que sería o conxunto de palabras que máis veces aparecen na fala con independencia do tema tratado.

Nas listaxes do *léxico frecuente* das linguas as palabras que se localizan nos primeiros lugares son de tipo gramatical (artigos, conxuncións, preposicións...) e só despois veñen en orde decrecente os verbos, adxectivos e substantivos³. Pola contra, no *léxico dispoñible* abundan sobre todo os substantivos que aluden a realidades

² O *Proyecto Panhispánico* (dispoñible en: <<http://www.dispalex.com/>>) reúne desde hai máis dunha década a grupos de investigadores cunha mesma metodoloxía que veñen elaborando dicionarios de dispoñibilidade léxica para as diversas zonas do mundo hispánico, de xeito que se poidan facer comparacións de tipo lingüístico, etnográfico e cultural. Na súa *web* poden verse, ademais dos obxectivos, os proxectos en marcha e bibliografía sobre o tema.

³ Véxase, por exemplo, a táboa cos cen lemas máis frecuentes do galego no traballo de Bugarín López (2007: 1047-1048) e o contraste co doutras linguas románicas, tamén en Bugarín López (2007: 1050-51).

concretas. Como indica López Morales na presentación do *Proxecto Panhispánico*: «el léxico disponible es un léxico potencial, no actualizado; mientras que la frecuencia solo trabaja con léxico actualizado». O léxico frecuente xunto ao léxico dispoñible conformarían o chamado *léxico fundamental* dunha lingua.

Seguindo a Sánchez-Saus Laserna (2016: 19-22), foi na primeira metade do século XX, da man de R. Micheá (1953) e nun contexto de necesidade de aprendizaxe de linguas estranxeiras, cando xurdiu a preocupación e os primeiros estudos por determinar cal era o léxico fundamental dunha lingua, por definir cales eran as palabras que máis se empregaban e, sobre todo, cal debía ser o vocabulario que correspondería ensinar inicialmente aos aprendices dunha nova lingua.

Os primeiros traballos sobre esta determinación baseáronse en corpus de palabras frecuentes. Pero segundo Sánchez-Saus Laserna, a idea de empregar os elementos léxicos máis frecuentes para conformar o vocabulario básico dunha lingua amosaba certas carencias, xa que establecendo unha xerarquía en función da cantidade de veces que se repite un vocábulo podía darse o caso de ausencia de palabras tan cotiáns como son *coitelo*, *metro* ou *dente*. De aí xurdiu a necesidade do concepto de *dispoñibilidade léxica e léxico dispoñible*, que, como explican Rodríguez Muñoz / Muñoz Hernández (2008), é o resultado da combinación de métodos léxico-estadísticos coa pescuda de léxico fundamental, o que dá lugar á determinación do *léxico básico frecuente*, aproveitando a noción de *centro de interese*. Pola súa parte, Bartol Hernández indica que para conseguir o léxico dispoñible non podemos basearnos só na frecuencia en que aparecen as palabras, e xustifica isto dicindo:

Y es que hai palabras cuya utilidad está estrechamente ligada a un tema, por eso Micheá las llamó temáticas, y otras, en cambio, que tienen utilidad independiente del tema —Micheá las llamó aтемáticas—. Estas son las que aparecen en los léxicos de frecuencias; aquellas en los léxicos disponibles. (Bartol Hernández 2010: 88)

Aínda que os primeiros traballos que adoptaron a metodoloxía da dispoñibilidade léxica estiveron centrados no francés e no inglés, pois foron as linguas máis demandadas para aprender, foi quizais o español a lingua que mellor aproveitou os beneficios deste método e, así, foron moitos os estudos que se lle dedicaron ao léxico dispoñible⁴. A partir dos anos 70 do século pasado xorden en Centro América e no Caribe, os primeiros traballos que se preocupan por analizar a dispoñibilidade léxica de comunidades de fala española, nos cales ten un papel principal e pioneiro Humberto López Morales con varias contribucións sobre o léxico dispoñible de Porto Rico (López Morales 1999). O xa aludido *Proyecto Panhispánico*, dirixido por este

⁴ Pode verse unha breve historia sobre a orixe deste tipos de estudos e o desenvolvemento actual en Sanchez-Saus Laserna (2016: 23-32).

investigador portorriqueño, foi o impulso definitivo para tales investigacións. O proxecto centrou os seus obxectivos na elaboración de dicionarios de dispoñibilidade léxica para zonas de fala hispánica, seguindo unha serie de criterios moi homoxéneos que posteriormente serviron de modelo para estudos posteriores.

Integrado no *Proyecto Panhispánico* está o subproxecto *Dispoñibilidade léxica en Galicia*, que se interesou inicialmente polo español aquí falado. Os resultados desta investigación déronse a coñecer na publicación *Léxico dispoñible en el español de Galicia*, de Belén López Meirama (2008). A ela seguiron outros estudos que abordaron xa as consecuencias lingüísticas do contacto entre español e galego, como o traballo «La presencia del gallego en el léxico disponible del español de Galicia», de María Álvarez de la Granja (2011), e culminaron en 2014 con *Léxico dispoñible do galego*, redactado por López Meirama e Álvarez de la Granja, o primeiro traballo sobre o galego seguindo esta metodoloxía. Segundo indican as súas investigadoras, o seu obxectivo foi crear unha base de datos a través da cal se poida realizar unha avaliación do control do léxico galego por parte dos estudantes. O traballo de López Meirama / Álvarez de la Granja (2014) foi unha referencia importante para a elaboración do noso.

Así e todo, algunhas investigacións anteriores xa tentaran establecer, clasificar ou estudar o léxico básico do galego desde diferentes procedementos. Destes antecedentes merece ser nomeado o *Nivel Soleira*, de Fernández Salgado / Monteagudo Romero / Puga Moruxa (1993), que na súa descrición do nivel limiar para a aprendizaxe do galego incluían no apartado «Nocións específicas» (pp. 187-293) as palabras básicas que debía aprender un estudante de galego como segunda lingua —de fala castelá—, clasificadas en 16 centros de interese. Pola súa parte, as investigadoras en Psicoloxía da linguaxe, Teijido López, Pérez Vázquez e Fraga Carou (2003), tamén publicaron *Lexical Primaria. Diccionario de frecuencias léxicas do galego escrito para nenos*, que estableceron a partir de libros e publicacións dirixidos a nenos de 0 a 12 anos publicados entre 1985 e 1999. Igualmente, Bugarín López (2007) traballou sobre frecuencias léxicas en galego na súa tese de doutoramento, da que derivou a publicación *O galego fundamental: diccionario de frecuencias*. Nel parte da elaboración dun corpus informático de textos de carácter oral e escrito para despois realizar unha lematización das formas que o integran e, finalmente, agrupalas segundo o lema de referencia formando unha serie de listas de vocabulario.

Ata aquí introducimos o noso traballo, enumeramos os obxectivos e contextualizamos a nosa investigación no ámbito da dispoñibilidade léxica, facendo ademais un breve percorrido polos estudos que se interesaron polo establecemento do léxico básico do galego. No que segue, explicamos a metodoloxía aplicada, logo analizamos os resultados da mostra e extraemos as conclusións. Despois destas, incluímos as referencias bibliográficas usadas e uns Anexos en que engadimos: 1) o

vocabulario básico lematizado de «As profesións e oficios», o centro de interese no que nos detemos máis na nosa mostra, e 2) o modelo de enquisa aplicado.

4. Metodoloxía

Os estudos sobre dispoñibilidade léxica comparten unha metodoloxía, xa moi experimentada, que é a que nós tamén imos aplicar na nosa investigación sobre o léxico dispoñible en alumnado da ESO da comarca da Terra de Caldelas. Esta metodoloxía conxuga unha parte cuantitativa, pois achegamos datos numéricos sobre o léxico obtido, con outra cualitativa, xa que eses datos serán comentados en relación con algunhas variables sociais e, na medida do posible, contrastados cos datos obtidos a nivel xeral de Galicia no *Léxico dispoñible do galego* de López Meirama e Álvarez de la Granja (2014).

Para obter o léxico dispoñible aplicámoslles aos nosos informantes unha enquisa, previamente preparada, que pasamos a comentar.

4.1. A enquisa

A enquisa que empregamos —consultable nos Anexos deste traballo—, consta de dúas partes. Nunha primeira, pregúntanse ao alumnado datos de identificación e de carácter sociolingüístico: nome e apelidos, sexo, idade, estudos, lugar de nacemento, lugar de residencia habitual, lingua materna, lingua habitual, lingua do pai, lingua da nai e lingua na que se comunicaban con seus pais. A outra parte está destinada a completar os 6 centros de interese que finalmente eliximos para enquisar.

4.2. Os informantes

A nosa enquisa foi realizada aos 32 alumnos e alumnas que cursan os catro cursos da ESO no CEIP Virxe dos Remedios de Castro Caldelas. Como xa se explicou, eliximos este centro e esta zona por sermos nativos dela, o que nos permite un estreito contacto cos estudantes e o coñecemento das súas áreas culturais (asociacións culturais, actividades etc.). No curso 2016/17, cando se fixo este traballo, o CEIP tiña aproximadamente uns 120 alumnos matriculados, que proviñan dos distintos concellos que conforman a comarca caldelá. É un centro no que se imparte Educación Infantil, Educación Primaria e Educación Secundaria Obrigatoria.

Coa parte da enquisa sociolingüística (véxanse os Anexos) a intención é coñecer o contexto social e lingüístico no que se desenvolve cada un dos enquisados. Os seis primeiros puntos son preguntas persoais, mentres que as cinco seguintes refírense especificamente a usos lingüísticos.

En primeiro lugar, pídeselles que indiquen o seu nome ou alcume para poder identificalos. Non obstante, co fin de salvagardar a súa anonimía, no procesamento dos datos adxudicóuselles un número a cada un dos estudantes enquisados. En segundo lugar, pídesese que sinalen o seu sexo. No Gráfico 1 obsérvase que o número de estudantes enquisados de sexo masculino, 18 rapaces, é lixeiramente superior ós de sexo feminino, 14 rapazas.

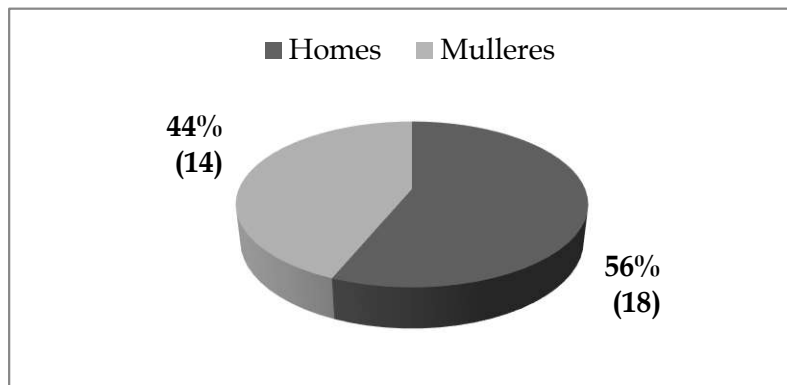

Gráfico 1. Distribución por sexo dos estudantes da ESO enquisados, curso 2016/17.

En terceiro lugar, pregúntaselles pola idade. Tendo en conta que o número de alumnos que están matriculados neste instituto é reducido, a enquisa realizouse a todo o estudiantado da ESO do centro, 32 en total, con idades comprendidas entre os 12 e 17 anos. Neste aspecto, a noso traballo diferénciase do de López Meirama e Álvarez de la Granja (2014), xa que os seus destinatarios eran unicamente alumnos de 2º de Bacharelato, por tanto de 17-18 anos.

Canto aos estudos, pedíuselles que especificasen cal era o curso que estaban estudando, xa que previamente coñecemos que teñen a Educación Primaria, e todos eles están cursando a ESO. Como se ve no Gráfico 2, a diferenza de número de alumnos en cada curso é escasa, aínda que é 1º da ESO o curso cun número lixeiramente maior de alumnado. Que estuden un curso ou outro pode servirnos á hora de extraer datos para coñecer se varía o índice de dispoñibilidade dos estudantes de 1º fronte aos de 4º da ESO.

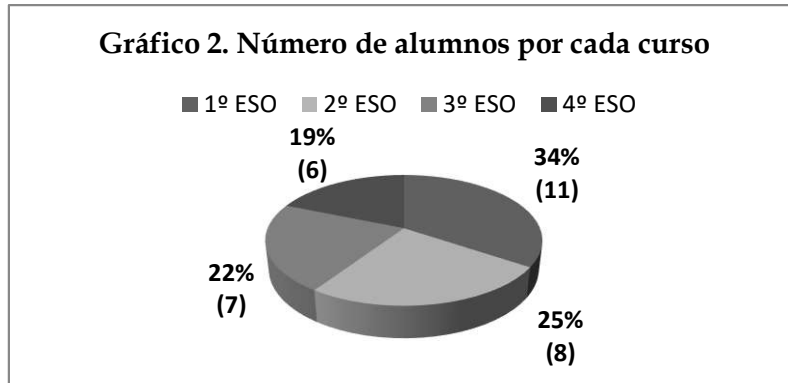

Gráfico 2. Número de alumnos por cada curso.

No que atinxe ao seu lugar de nacemento, podemos ver no Gráfico 3 que, dos 32 enquisados, 28, a gran maioría, naceu en Galicia, concretamente en Ourense, onde se atopa o centro hospitalario de referencia desta comarca. Dos restantes, un naceu en Cataluña, que ao igual que Galicia conta con lingua propia cooficial, e os outros tres, no estranxeiro: dous en Portugal —as súas enquisas indican que teñen certas confusións entre galego e portugués—, e outro en Francia, concretamente nos Perineos Franceses —que tende a empregar máis léxico do castelán.

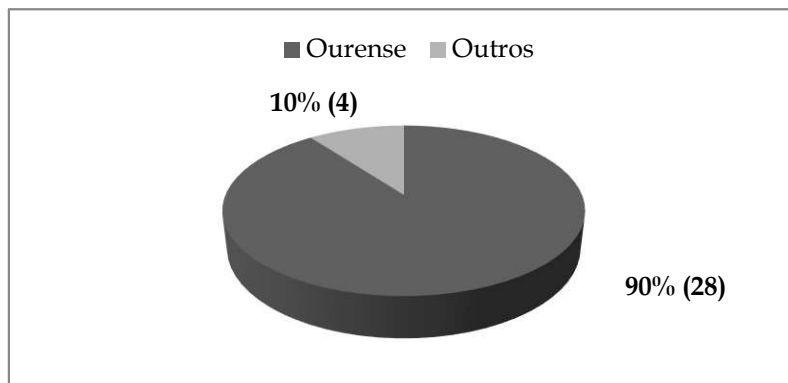

Gráfico 3. Lugar de nacemento dos informantes.

A residencia habitual dos enquisados, como se pode ver no Gráfico 4, é maioritariamente a zona rural, pois 22 dos enquisados viven en aldeas da comarca (A Teixeira, Tronceda, Santa Tecla, Fontedoso, A Ventosa, A Edrada, Sacardebois, Quintela, Sas de Penelas, Montederramo...), e só 10 o fan na vila de Castro Caldelas, malia ser esta o centro económico e administrativo da comarca.

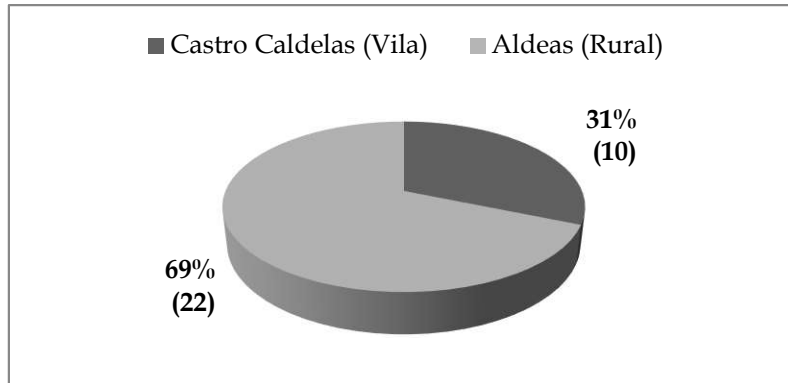

Gráfico 4. Lugar de residencia habitual.

As cuestións restantes da enquisa refírense a aspectos lingüísticos. Canto á lingua inicial, como se observa no Gráfico 5, a maioría do alumnado enquisado (25 dos 32 estudantes) ten o galego como lingua inicial, 3 o castelán como lingua materna —as 3 de sexo feminino— e os 4 restantes, linguas diferentes a estas: o catalán, o portugués e o francés —todos nados fóra de Galicia.

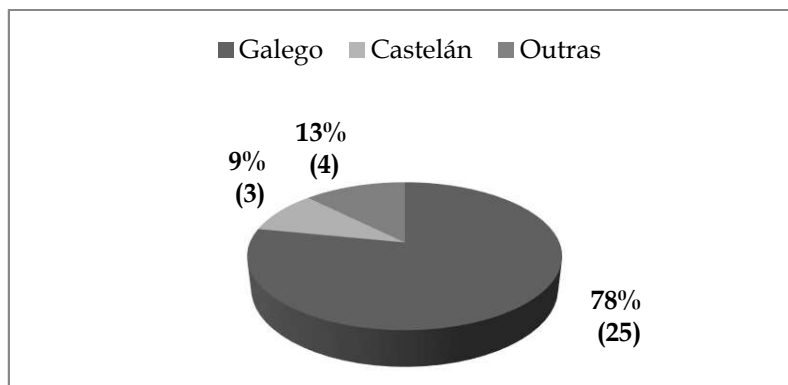

Gráfico 5. Lingua inicial dos estudantes da ESO da comarca da Terra de Caldelas.

Xa no referido á lingua que usan habitualmente para se comunicaren, o número redúcese soamente a dúas: o galego e o castelán. No Gráfico 6 que segue, podemos apreciar que a lingua de uso cotián de 27 dos estudantes é o galego, fronte a 5 que é o castelán. Dentro destes 5 están incluídas as 3 rapazas que teñen o castelán xa como lingua materna e os rapaces de catalán e francés. Así mesmo, cómpre destacar que os 2 rapaces de lingua materna portugués intégranse neste apartado no grupo de galegofalantes de xeito habitual.

A dispoñibilidade léxica en estudantes da ESO da Terra de caldelas...

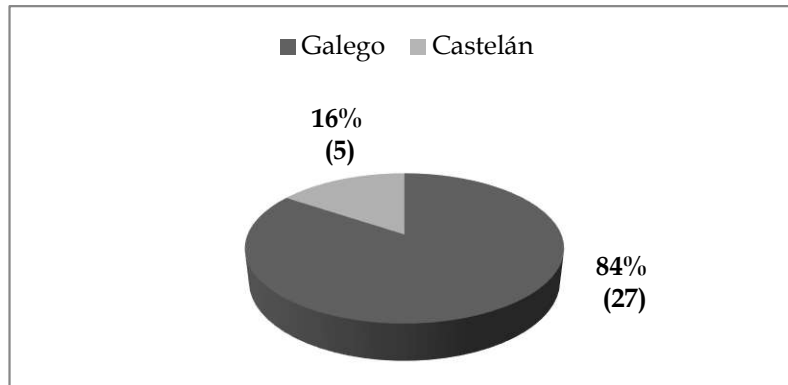

Gráfico 6. Lingua habitual dos estudantes da ESO na comarca da Terra de Caldelas.

Os apartados finais da enquisa sociolingüística preguntan pola lingua dos pais e a lingua en que estes lles falan a eles. No que atinxe a isto último, no Gráfico 7 podemos ver que maioritariamente o galego é a lingua preferida dos pais para se comunicaren cos seus fillos en 24 dos 32 casos, en 5 é o castelán, en 1 son ambas e en 2 son outras, concretamente o portugués.

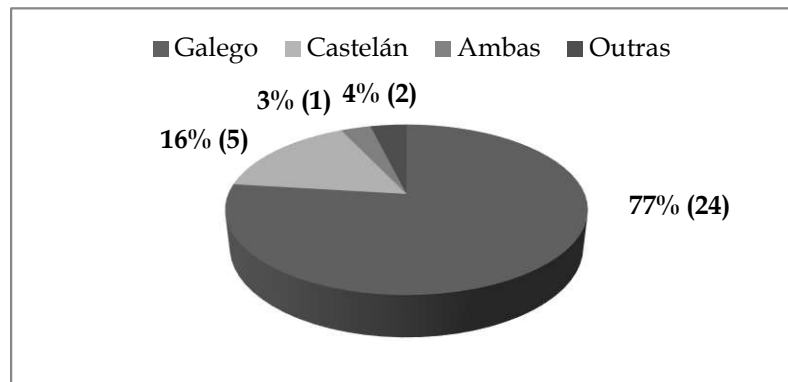

Gráfico 7. Lingua en que lles falan os pais aos informantes.

Finalmente, cómpre dicir que como nós só fixemos enquisas nun centro non tivemos en conta a variable «tipo de centro», que si utilizaron, por exemplo, López Meirama / Álvarez de la Granja (2014).

4.3. Os centros de interese

Na introdución deste traballo xa dixemos que o léxico dispoñible é todo aquel que seleccionamos dentro da nosa mente cando falamos dun determinado *tema* ou tamén chamado *centro de interese* (CI). A mellor forma de investigar, saber ou preguntar por todo ese léxico que se atopa na memoria das persoas é a través dunha enquisa que teña en conta todos os temas ou centros de interese que se consideren.

Dende os iniciáticos estudos franceses a mediados do século XX sobre dispoñibilidade léxica é habitual que se teñan en conta 16 centros de interese, número co que se tenta abranguer as principais áreas temáticas que manexan os falantes no seu día a día. Estes 16 centros son os seguintes:

- CI 01. O corpo humano
- CI 02. A roupa
- CI 03. As partes da casa
- CI 04. Os mobles da casa
- CI 05. Os alimentos e as bebidas
- CI 06. Os obxectos colocados na mesa para a comida
- CI 07. A cociña e os utensilios
- CI 08. A escola: mobles e materias
- CI 09. A calefacción e a iluminación
- CI 10. A cidade
- CI 11. O campo
- CI 12. Os medios de transporte
- CI 13. Os traballos do campo e o xardín
- CI 14. Os animais
- CI 15. Os xogos e as distraccións
- CI 16. As profesións e os oficios

Paredes García (2014) cuestiona se realmente este número de centros de interese abarca os asuntos máis universais e que teñan máis interese para calquera persoa. Tamén critica a homoxeneidade dos temas, xa que algúns deles pode funcionar como hiperónimo doutras unidades léxicas, como o caso de «A cociña e os utensilios» con respecto a «Os obxectos colocados na mesa para a comida». Deste xeito hai centros de interese que permiten comprender un campo máis amplo de léxico, dando a posibilidade de ser máis produtivos, mentres que outros xa están máis restrinxidos de antemán, tal e como ocorre no exemplo anterior. En consecuencia, Paredes García

(2014) considera necesaria unha renovación no campo de investigación da dispoñibilidade léxica e propón incorporar novos campos que permitan coñecer outras áreas léxicas, sen deixar de lado todos os estudos anteriores, pero si reconsiderando as áreas temáticas que se deben tratar.

Pola súa parte, Lopez Meirama / Álvarez de la Granja (2014), seguindo a metodoloxía do *Proxecto Panhispánico*, manteñen os 16 centros de interese tradicionais, pero achegan dous novos temas: «As cores», que aparecen noutros traballos españois e americanos, e «O mar», un elemento que está moi presente na vida dos galegos. Así, finalmente para o *Léxico dispoñible do galego* elaboraron unha enquisa que pregunta sobre 18 centros de interese, aos que aínda engadiron posteriormente unha mostra dedicada a «Os deportes», na que se lles permitía aos estudantes incluír compostos sintagmáticos ou acurtamentos, pero non nomes propios nin marcas.

Na enquisa que inicialmente nos propuxemos realizar para o noso traballo quixemos ter en conta os 16 centros de interese empregados tradicionalmente e os 3 engadidos no subproxecto galego, por tanto os 19 que contén o *Léxico dispoñible do galego*. Non obstante, o volume de traballo que iso requiría —e as propias condicións e limitacións en espazo e tempo deste traballo— fíxonos desistir desa idea inicial e finalmente decidimos facer unha primeira aproximación ao tema seleccionando para a nosa enquisa só 6 centros de interese, que foron os seguintes:

- CI 01. O corpo humano
- CI 07. A cociña e os utensilios
- CI 11. O campo
- CI 15. Os xogos e as distraccións
- CI 16. A profesións e os oficios
- CI 18. O mar

E destes 6, soamente o CI 16. «As profesións e os oficios» se describe e analiza con certo detalle no tocante a cómputos e relación con algunhas variables sociais. A nosa intención neste estudo non é outra que a de facer un primeiro ensaio sobre a dispoñibilidade léxica nun centro de interese concreto, que nos sirva de experimentación para unha investigación futura de maior envergadura.

A selección dos 4 primeiros temas: CI 01, CI 07, CI 011 e CI 016 debeuse a que son temas que lles son próximos aos estudantes e, en principio, todos deberían ser capaces de listar varias palabras sobre eles: acostumamos coñecer o noso corpo; empregamos a cociña e o que hai no seu interior a diario; o campo está moi presente

na vida dos nosos enquisados, xa que todos eles viven no rural ou preto del; e as profesións e os oficios están vixentes na sociedade. Pola súa parte, CI 18, que se refire ao mar, foi escollido co fin de poder realizar unha confrontación do léxico que nel se obteña co do CI. 11 relativo ao campo, pois pode ser interesante saber que coñecemento léxico teñen os rapaces do interior sobre este tema, especialmente vivindo nunha sociedade tan globalizada na que é tan sinxelo «coñecer» o mundo dende os fogares. Finalmente, a escolla de CI. 15 «Os xogos e as distraccións» débese a que é un campo en que os enquisados poden sentirse moi cómodos expoñendo actividades de ocio.

Seguindo a metodoloxía aplicada nos traballos de dispoñibilidade léxica, a cada centro de interese foille asignada unha folla individual con espazos numerados nos que poder escribir palabras (véxanse os Anexos). A función de separar cada centro de interese nunha páxina diferente vén dada porque pretendemos que as palabras se activen na mente de maneira espontánea, segundo lles vamos dando os temas, pois se coñecesen os centros de interese de antemán poderían ter preparada unha lista de palabras para cada un. Para completar cada centro de interese déuselles 2 minutos, xa que, como ben explican López Meirama e Álvarez de la Granja no seu traballo:

deste modo, as respostas son producións instantáneas, e non resultado da reflexión, o que asegura a espontaneidade, característica esencial do concepto de dispoñibilidade. (López Meirama / Álvarez de la Granja 2014: 13)

Previamente ao comezar a enquisa, explicóuselles aos 32 alumnos que dentro do léxico poderían incluír tanto substantivos como verbos e adxectivos. Pola contra, advertíuselles de que non estaban permitidas as marcas comerciais, como poderían ser *John Deere* ou *Coca-Cola*; nin nomes propios, como por exemplo *Cristiano Ronaldo* en xogos e distraccións, ou *Chicote* na cociña e os seus utensilios.

4.4. A extracción de datos

Como xa se dixo, soamente obteremos datos dun dos centros de interese. O centro de interese escollido para a presentación da mostra de resultados foi «As profesións e os oficios», un dos máis rendibles en canto á produción de palabras; ademais, presenta unha certa homoxeneidade canto ás clases de palabras, o que facilita a elaboración do vocabulario de lemas e variantes.

A seguir explicamos cales foron os criterios que se tiveron en conta á hora de extraer e lematizar os datos da enquisa, e as dificultades que se foron presentando.

4.4.1. *Dispolex*

No *Proyecto Panhispánico* emprégase o programa informático *Dispolex*, deseñado pola Universidade de Salamanca, para calcular o índice de dispoñibilidade léxica combinando diferentes factores. López Meirama e Álvarez de la Granja comentan:

Dispolex é maioritariamente empregado nos últimos anos e constitúe o banco de datos do proxecto panhispánico, do que sairá o futuro dicionario do léxico dispoñible do español [...]. Proporciona as ferramentas necesarias para realizar os cálculos máis habituais en dispoñibilidade léxica. (López Meirama / Álvarez de la Granja 2014: 128)

No ano 2010, en Galicia realizouse unha adaptación do *Dispolex* a *Dispogal*, segundo as necesidades que presentaba o proxecto galego. Desafortunadamente, á hora da extracción de resultados e cálculo de variables deste traballo non nos foi posible empregar nin o programa *Dispolex*⁵ nin *Dispogal*, o que facilitaría enormemente o noso labor.

Por iso, todo o noso traballo de extracción e procesamento dos datos así coma o cálculo dos resultados que ofrecemos tivo que ser feito manualmente, manexando enquisa por enquisa, e tamén a través dunha táboa de datos creada co programa *Excell*. Este feito condicionou moito a presentación dunha maior cantidade de resultados no apartado 5; por poñer un exemplo, non puidemos ter en conta a posición en que aparece cada un dos lemas, factor este decisivo á hora de delimitar a dispoñibilidade real dun vocábulo, pois non é indiferente que apareza sempre nas primeiras posicións ou noutras máis atrasadas.

4.4.2. *Criterios de edición do léxico*

Para a edición do léxico obtido nas enquisas, tal e como se indica no *Léxico dispoñible do galego*, cómpre ter en conta uns principios:

Dous son os principios fundamentais que rexen a edición dos materiais no LDG: un principio ao tempo unificador e estandarizador, que permite a agrupación de variantes así como a eliminación das formas que non se adecúan ao solicitado, e un segundo principio de respecto ou fidelidade ás respostas ofrecidas polos informantes. (López Meirama / Álvarez de la Granja 2014 : 31)

⁵ A páxina web do proxecto xa non permite subscribirse no programa para o seu uso. Estes problemas para ingresar nel deben virse producindo dende hai tempo, se facemos caso dos comentarios no foro da páxina do propio proxecto. Pódese ver máis en *Dispolex* <<http://www.dispolex.com/forum>>.

Nos noso traballo, ao extraer soamente resultados dun só centro de interese e seren poucos os informantes, foron tamén poucos os problemas que atopamos á hora de editar as variantes obtidas. Pola contra, de ter empregado todos os centros de interese propostos na enquisa posiblemente teríamos que ter en conta algúns criterios que se aplicaron no *Léxico dispoñible do galego*. Por exemplo, na nosa edición non tivemos que enfrontarnos con palabras repetidas nun mesmo centro de interese, nin con formas de carácter xenérico que se poden considerar alleas a certos centros de interese, nin con variantes coas que o informante pretende contravir o traballo proposto, nin con marcas comerciais ou nomes propios, etc.

Por outra banda, tivemos sempre en conta o principio de fidelidade ás respostas dos informantes. Así, mantivemos lemas como *funerario*, que no *Diccionario da Real Academia Galega (DRAG)* se recolle como adxectivo e como substantivo referido á empresa que realiza enterros, pero en ningún caso como substantivo relativo a unha profesión, tal e como lematizamos no noso traballo, mantendo a proposta dos informantes.

4.5. A lematización

Nun traballo de dispoñibilidade léxica é preciso realizar a *lematización* das variantes á hora de editar as respostas das enquisas. A lematización consiste na unificación das variantes fónicas, morfolóxicas, ortográficas e flexivas obtidas baixo formas normalizadas, na medida do posible, que estarán vinculadas a un *lema*, como tamén explican López Meirama / Álvarez de la Granja (2014: 37). Establecemos, pois, unha diferenza entre *palabras*, que son todas aquelas formas lexicais que nos achegan os informantes; e os *lemas*, que son as formas normalizadas que recollen todas as demais variantes; por exemplo, respostas como *albanel*, *albañil* ou *albañiles* recóllense todas baixo o lema *albanel*. Son sobre estes lemas e variantes sobre os que os facemos os cálculos de dispoñibilidade léxica.

Para realizar a lematización das variantes, seleccionamos a forma estándar tal e como aparece listada no *DRAG*. No caso de que só se recolla unha variante coa forma castelanizada, teremos en conta a forma normativa para o lema: así, os castelanismos *talador* e *limpiador* lematizáronse baixo as estándares *tallador* e *limpador*. Por outra parte, en caso de atopármonos lemas diferentes para expresar as mesmas unidades léxicas, como o caso de *profesor* e o sintagma *profesor de guardería*, ambas as respostas foron recollidas baixo o mesmo lema de *profesor*. Pola contra, *profesor* e *mestre* listámolas como lemas diferentes, xa que a pesar de que nun primeiro momento podemos chegar a considerar que gardan o mesmo significado, segundo o

DRAG mestre é a 'persoa cun título oficial para exercer o ensino primario', e *profesor* a 'persoa que se dedica ao ensino dunha arte, ciencia, técnica, ou de calquera disciplina'.

A continuación comentamos os criterios seguidos durante a lematización das variantes no centro de interese «As profesións e os oficios».

4.5.1. Cuestións do xénero

No centro de interese escollido non atopamos mostras de adxectivos nin verbos, por tanto é preciso prestar toda a atención nos substantivos.

Os substantivos referidos ás profesións designan seres sexuados, por tanto á hora de lematizar, tivemos en conta o xénero que proporcionan os informantes. Se dunha profesión soamente se dan casos en masculino ou só hai casos en feminino, mantense ese xénero nos lemas; así acontece na nosa enquisa con profesións como *actor*, *caixeira*, *escritor* ou *prostituta*. Por outra banda, se ao longo das enquisas imos rexistrando profesións nos dous xéneros, recollemos as dúas formas separadas por un guión, por exemplo *camareiro-a*. Operamos así, pois é interesante coñecer se se dan exemplos das profesións nun só xénero ou nos dous; posteriormente, nos resultados poderemos ver en que xénero están maioritariamente as respostas.

Finalmente, está tamén o problema dos casos de substantivos de xénero ambiguo (común ou epiceno), como os ditos polos informantes: *auxiliar*, *cantante*, *economista*, *futbolista* ou *transportista*, nos que o seu xénero vén marcado a través da concordancia co artigo ou cun adxectivo. Os informantes en ningún destes exemplos incluíu o artigo polo que esas profesións de *auxiliar*, *cantante*, *economista*, *futbolista* ou *transportista* foron lematizadas como de xénero indeterminado.

4.5.2. Cuestións do número

Ao longo das enquisas atopamos listadas profesións en singular e en plural. Nos dicionarios os substantivos e adxectivos aparecen lematizados baixo a forma de singular, e este foi tamén o criterio seguido no *Léxico dispoñible do galego*.

De forma xeral, a maioría das respostas dos enquisados están en singular, aínda que podemos atopar tamén algunhas en plural, xunto as correspondentes en singular, pero son minoría. Todos os lemas que incluímos estarán en singular, seguindo a metodoloxía xeral dos dicionarios.

4.5.3. Cuestións relativas a sintagmas

Dentro das listaxes de léxico das enquisas non se atoparon soamente formas lexicais simples, senón que algunhas das respostas teñen carácter sintagmático. Nalgúns casos estes sintagmas poden estar lexicalizados ou non.

Así, no caso de *axente de tráfico*, *capitán de barco*, *informador turístico* ou *primeiro ministro*, todos eles se lematizaron seguindo o principio de estandarización como sintagmas, respectando as respostas dos informantes, pois en ningún caso se dixo a forma simple *axente*, *capitán* ou *ministro*. Así e todo, algúns exemplos de sintagmas si foron lematizados baixo formas simples, pois estas eran maioritarias; tal foi o caso de *conductor de autobús*, *profesor de gardería* e *piloto de avión*, lematizados baixo *conductor*, *profesor* e *piloto* respectivamente.

4.5.4. Cuestións de acurtamentos e abreviaturas

O emprego de acurtamentos e abreviaturas é moi común especialmente nos falantes máis novos, como é o caso dos nosos enquisados. Na maioría dos casos, o seu emprego ten como resultado formas próximas a un rexistro coloquial.

Dentro do centro de interese «As profesións e os oficios» sería moi probable atopármolos con acurtamentos como *profe* ou *poli*; porén, estas variantes non se deron e, así, o único acurtamento recollido foi *otorrino*, que posteriormente foi rexistrado novamente nas enquisas coa variante *otorrinolaringólogo*. Seguindo, por tanto, a metodoloxía do *Léxico dispoñible de do galego*, a lematización destas formas levouse a cabo agrupando as formas completas coas formas acurtadas empregando unha paréntese; é dicir, co lema *otorrino(laringólogo)*. Un caso particular é o da forma *GES*, siglas que fan referencia á Grupo de Emerxencias Supramunicipais. Foi lematizada baixo a mesma forma das siglas, *GES*, pois está lexicalizada entre os nosos informantes.

4.5.5. Cuestións de ortografía e fonética

Ao longo das listas de léxico recollidas atopáronse variantes con certas diverxencias gráficas, que afectan tanto á ortografía como á fonética do galego.

Un dos erros que se deu repetidas veces foi a confusión nos grupos cultos consonánticos. Así, atopamos casos como o de *arquiteta*, que no galego estándar leva grupo culto *-ct-*, *arquitecta*. Pola contra, recolleamos *traductor*, cando no estándar esta palabra presenta o grupo culto orixinario *-ct-* reducido, *tradutor*. Algunhas variantes recollidas presentan problemas de acentuación, como *farmaceutico* (por

farmacéutico) ou *mecanico* (por *mecánico*). Outros erros ortográficos que localizamos teñen que ver co uso das grañas <x/s> como, por exemplo, o caso de *ausiliar* por *auxiliar*; e de <b/v> como, por exemplo, *alvanel* por *albanel*.

Recollemos tamén formas en que os informantes representaron na escrita o fenómeno fonético da paragoxe do -e, propio da oralidade, nos casos de *condutore* e *profesore*; obviamente, foron lematizados baixo a forma estándar *condutor* e *profesor*. Finalmente, cómpre destacar o que podería ser un caso de asimilación vocálica na pseudogaleguización *inxenieiro*, que lematizamos como *enxeñeiro*.

5. Análise dos resultados

Os estudos de dispoñibilidade léxica, segundo explican López Meirama / Álvarez de la Granja (2014: 133), non se centran unicamente na edición dos materiais das enquisas para a elaboración dun glosario, senón que ofrecen tamén a posibilidade de realizar cálculos sobre os datos do léxico dispoñible. Como xa se explicou, o cálculo de resultados do noso traballo non se realizará nos 6 centros de interese propostos na nosa enquisa, senón soamente no de «As profesións e os oficios».

Son múltiples os resultados que se poden extraer do total das nosas enquisas e da combinación coas distintas variables que se apliquen. No noso traballo eliximos presentar como mostra de resultados os seguintes:

- 1) un recuento do total de palabras e lemas nos 6 centros de interese enquisados;
- 2) os lemas máis frecuentes do centro de interese «As profesións e os oficios»;
- 3) os datos segundo o xénero máis frecuente dos lemas neste CI;
- 4) a media de respostas segundo o sexo dos informantes neste CI;
- 5) a media de respostas segundo a lingua inicial neste CI;
- 6) a media de respostas segundo a lingua habitual dos informantes neste CI;
- 7) o grao de interferencia do castelán neste CI.

Nos casos 3) a 6) teremos en conta a combinación de variables sociais coa produción de palabras.

5.1. Respostas obtidas nos centros de interese enquisados

O número de palabras obtidas en cada un dos 6 centros de interese enquisado pode verse na táboa seguinte:

Centros de interese	Total de palabras
CI 01. O corpo humano	604
CI 07. A cociña e os utensilios	487
CI 11. O campo	537
CI 15. Os xogos e distraccións	413
CI 16. Profesións e oficios	427
CI 18. O mar	434
TOTAL	2.902

Táboa 1. Datos xerais da produción de palabras en cada CI enquisado.

Os 32 informantes aos que se lle realizou a enquisa proporcionaron un total de case 3.000 palabras. Nesta primeira táboa ofrécense datos cuantitativos do número total de vocábulos de cada un dos 6 centros de interese da enquisa. Nela podemos apreciar que o centro de interese menos rendible foi o dos xogos e as distraccións, mentres que o máis foi con diferenza o do corpo humano.

Canto á isto, os nosos datos son bastantes semellantes aos obtidos en preuniversitarios de toda Galicia por López Meirama / Álvarez de la Granja (2014: 135). Na súa investigación, o centro de interese do corpo humano é o terceiro máis rendible, despois do dos animais e os alimentos e as bebidas, en tanto que a cociña e os seus utensilios é, igual ca no noso estudo, un dos menos rendibles.

No que segue, facemos un pequeno comentario sobre o vocabulario obtido en cada centro de interese. A orde en que van dispostos segue a que lles foi proposta durante a enquisa.

5.1.1. O corpo humano

Foi o primeiro centro de interese que se lles propuxo aos enquisados. É un tema en que os informantes se limitaron a escribir unicamente substantivos, que nomean partes do corpo (*brazo, perna, ollos, boca, orellas, nariz...*), órganos (*corazón, fígado, páncreas, riles, pulmón...*), músculos (*bíceps, tríceps, cuadríceps ...*), ósos (*esqueleto, cúbito, radio, fémur...*) e, con menor frecuencia, substancias (*sangue, moco, saliva...*) ou léxico relacionado coas enfermidades (*gripe...*).

Fronte aos nosos resultados, no *Léxico dispoñible do galego* os enquisados si responderon verbos relacionados coas funcións vitais ou co funcionamento dos órganos, e non faltaron tampouco designacións de profesións relacionadas coa sanidade.

5.1.2. O campo

Foi o segundo centro proposto. As respostas son moi diversas, posto que o tema que se dá e tamén moi amplo. Xeralmente atopámonos con substantivos referidos a plantas (*herba, silva, árbore, ortiga, xesta, grelos, repolo, vide...*), árbores (*castiñeiro, carballo, laranxeira, bidueiro...*), froitos (*moras, mazás, castañas, cereixas...*) e animais (*porco, cabalo, insecto, vaca, cabra, pita...*). Hai tamén nomes que designan vehículos, aparellos ou obxectos para traballar no campo (*sacho, aixada, fouce, tractor, arado, fresa, remolque, colleitadora...*), profesións (*labrego, granxeiro*), construcións (*casa, granxa*) e tamén designacións de porcións de terra (*leira, finca, lameiro, horta*).

Aquí si que nos atopamos con verbos referidos aos labores de traballo do campo (*sachar, arar, labrar, sementar, estercar, cultivar...*).

5.1.3. O mar

Este centro de interese foi proposto a continuación do anterior (o campo) co fin de contrastalos, xa que aquel era un tema máis próximo a eles e, pola contra, co léxico do mar esperabamos que non se manexarían tanto no día a día, pois son rapaces e rapazas dunha zona de interior.

O léxico que achegaron neste centro de interese foron substantivos que nomean animais (*sardiña, salmón, cangrexo, polbo, estrela de mar, faneca, ameixa, lura...*), plantas mariñas (*algas*), medios de transporte do mar (*barco, lancha, iate, veleiro...*), elementos da paisaxe marítima (*mar, area, auga, praia, porto, illa, ola...*), elementos de traballo do mar (*caña, rede*) e profesións do mar (*mariñeiro, pescador*). Soamente se rexistrou un adxectivo, *marítimo*, e o verbo *pescar*.

5.1.4. Os xogos e as distraccións

A pesar de ter sido este centro de interese un dos escollidos por abranguer un tema próximo aos enquisados, foi o menos rendible de todos.

O léxico rexistrado referente aos xogos e as distraccións pertence á categoría dos substantivos. Estes refírense a temas diversos: deportes (*fútbol, baloncesto, volleyball, tenis, balonmán, ciclismo, natación, patinaxe...*), redes sociais (*twitter, youtube, facebook*), novas tecnoloxías (*ordenador, tablet, consolas, televisión, móbil...*), xogos populares (*billarda, escondite, pilla-pilla, petanca...*) e xogos de mesa (*oca, dominó, cartas, xadrez, parchís, Monopoly...*).

Anotamos tamén algúns verbos (*correr, debuxar, escoitar música, ler, bailar...*), entre os que destacamos *traballar* e *durmir*, dous verbos con accións totalmente opostas e que xeralmente non é moi común asociar ás distraccións.

5.1.5. As profesións e os oficios

Neste centro de interese só atopamos nomes de profesións e en ningún momento os informantes incluíron instrumentos empregados nin tampouco verbos que refiran accións de traballo, en contra do que sucede no *Léxico dispoñible do galego*, onde si hai unha maior diversidade de categorías de palabras relativas a este tema.

Porén, si destaca unha clara diferenza entre profesións que veñen sendo recoñecidas dende sempre (*profesor, cociñeiro, enfermeiro, labrego, fontaneiro, enxeñeiro, oleiro...*), fronte a outras que son máis actuais e as formas léxicas para sinalalas poderíamos consideralas como neoloxismos (*funerario, youtuber...*). Posteriormente, explícanse con máis detalle os resultados que se extraeron deste centro de interese.

5.1.6. A cociña e os utensilios

Foi o último dos centros de interese proposto e o terceiro con máis resultados.

Dentro deste campo, as clases de palabras máis empregadas son os substantivos. Foron múltiples as respostas que deron os informantes, dende utensilios para cociñar (*cazo, pota, sartén, espumadeira...*), mobiliario (*mesa, armario, fregadeiro, cociña de leña, cadeira...*), electrodomésticos (*vitrocerámica, microondas, neveira, lavalouza...*), utensilios que hai na mesa para comer (*servilletas, garfo, coitelo, culler, vaso, prato, mantel...*), un só exemplo de profesións relacionadas coa cociña (*cociñeiro*) e alimentos (*queixo, leite, macarróns, laranxa, leituga, sal, azucre, iogur...*). A maioría dos instrumentos poden atoparse tamén con variación de número.

Só na enquisa dun informante se rexistraron verbos relacionados co cociñado (*fritir, cocer, salpimentar...*).

5.2. O centro de interese «As profesións e os oficios»

Xa explicamos que o centro de interese relativo ás profesións e os oficios foi o escollido para a extracción de datos específicos. De seguido expóñense os resultados obtidos tendo en conta tamén a combinación de diferentes variables.

5.2.1. Producción de palabras e lemas

O centro de interese das profesións e os oficios é o terceiro con maior produción de palabras dos propostos na nosa enquisa:

Centro de interese	Palabras obtidas	Lemas
Profesións e oficios	427	152

Táboa 2. Datos da produción de palabras e lemas.

Dun total de 427 palabras recollidas dos informantes, rexistráronse finalmente 152 lemas, tal e como podemos observar na Táboa 2. Pode verse a listaxe de todo o vocabulario ordenado polos lemas e as súas variantes nos Anexos deste traballo.

Por outra parte, con respecto á media de palabras producidas neste centro de interese, esta foi de 13.34 palabras por estudante, moi inferior á de 19.87 palabras obtidas por López Meirama / Álvarez de la Granja (2014) en preuniversitarios de toda Galicia.

5.2.2. Frecuencia dos lemas

Todas as variantes que se atoparon dentro deste centro de interese foron lematizadas baixo cadanseu lema común. Na Táboa 3 podemos ver cales son os lemas máis frecuentes, tendo en conta os que teñen máis de 6 ocorrencias.

Lemas	Frecuencia absoluta
1. profesor-a	25
2. médico-a	17
3. albanel	14
4. carpinteiro	11
5. cociñeiro-a	11
6. policía	11
7. camareiro-a	10
8. bombeiro	10
9. mecánico	9
10. condutor	9
11. enfermeiro-a	8
12. futbolista	8
13. arquitecto-a	7
14. avogado	6
15. gandeiro	6
16. toureiro	6

Táboa 3. Lemas máis frecuentes en «As profesións e os oficios».

Como se pode ver, trátase, xeralmente, de profesións referidas a labores relacionados coas necesidades primarias de calquera ser humano, como poden ser a sanidade ou a educación. Algúns dos lemas máis frecuentes da nosa mostra coinciden cos máis frecuentes dentro deste centro de interese que recolleron López Meirama / Álvarez de la Granja (2014: 150-152). No seu traballo, podemos atopar *médico* cunha frecuencia de 477 respostas, *profesor* con 450, *avogado-a* con 372 e *enfermeiro-a* con 293. Desta maneira, podemos dicir que en adolescentes da Terra de Caldelas os lemas máis frecuentes dispoñibles son *profesor* e *médico* igual ca nos do resto de Galicia.

5.2.3. Lemas máis frecuentes polo xénero

Canto ao xénero dos lemas que refiren profesións ou oficios, a lematización fíxose baixo a variante co xénero máis empregado polos informantes (véxase 4.5.1.). Dividimos os lemas en substantivos que se listaron en xénero masculino, feminino e

indeterminado; estes últimos inclúen aquelas profesións que requiren dun artigo para coñecer o seu xénero e que os informantes non llelo engadiron:

Centro de interese	Masculinos	Femininos	Indeterminado
Profesións e oficios	102	22	38

Táboa 4. Datos segundo o xénero máis frecuente dos lemas.

Tal e como aparece reflectido na Táboa 4, a maioría dos lemas foron recollidos en masculino, posiblemente porque na mente dos informantes o masculino segue a ser o xénero non marcado, que inclúe tanto a persoas dun e doutro sexo. Seguen en número o nome das profesións listadas baixo unha forma indeterminada canto ao xénero; isto é, substantivos epicenos ou de xénero común, como *deportista*, *astronauta*, *cantante*, *dentista*, *espía*, *futbolista*, *oficinista*, *militar*... Os lemas menos frecuentes recollidos foron aqueles que presentan variantes que se listaron só na forma feminina, como *caixeira*, *peixeira*, *cociñeira* ou *niñeira*.

Cómpre ter en conta que para algunhas das profesións recolléronse tanto a variante en feminino coma a de masculino, por exemplo, en *enfermeiro-a* ou *cociñeiro-a*, e de tal modo foron lematizadas. Pola contra, outras como *caixeira* ou *carpinteiro* soamente presentan variantes nestes xéneros. E unha última observación: a profesión de *cura*, que achegaron varios dos informantes, foi incluída dentro dos lemas en masculino.

5.2.4. Respostas segundo o sexo dos informantes

Na Táboa 5 aparecen recollidos os resultados de produción de palabras segundo a variable sexo:

Sexo dos informantes	Número de alumnos/as	Media de palabras	Total de palabras
Mulleres	14	12,14	170
Homes	18	14,28	257

Táboa 5. Media de respostas segundo o sexo dos informantes

Tal e como vemos, a produción de palabras é maior nos homes, con 14,28 palabras, do que nas mulleres, con 12,14. O estudo realizado por López Meirama / Álvarez de la Granja (2014: 161-162) amosa datos contrarios aos nosos, pois no delas

son as mulleres as que contan cunha media produción maior, 20,54 palabras, fronte a 19,20 nos homes, dentro deste mesmo centro de interese.

5.2.5. Respostas segundo a lingua inicial

Na Táboa 6 mostramos a media de respostas que deron os informantes tendo en conta a variable de lingua inicial. Para o cálculo desta media de respostas tivemos en conta tanto o galego coma o castelán, así como as linguas dos catro informantes que teñen como inicial linguas diferentes a estas.

Lingua inicial	Número de alumnos/as	Media de palabras
Galego	25	13,28
Castelán	3	10
Outras	4	16,25

Táboa 6. Media de respostas segundo a lingua inicial dos informantes.

A maioría dos informantes, 25 dos 32, teñen o galego como lingua inicial, porén os que ofrecen unha media maior de respostas son, curiosamente, aqueles que teñen como lingua inicial outras (16,25 palabras) que son diferentes do galego e do castelán, que median 13,28 e 10 palabras, respectivamente.

Na análise do léxico dispoñible realizado por López Meirama / Álvarez de la Granja (2014: 164-165) son os informantes co galego como lingua inicial os que ofrecen unha media máis baixa de respostas cun 19,36, mentres que aqueles que afirmaron ter o castelán como lingua inicial, superan por pouco estes datos, con 19,90 palabras.

5.2.6. Respostas segundo a lingua habitual

A seguinte media que calculamos foi o número de respostas segundo a lingua habitual. Os resultados poden verse na Táboa 7:

Lingua habitual	Respostas do alumnado	Media de palabras
Galego	27	13,92
Castelán	5	10,2

Táboa 7. Media de respostas segundo a lingua habitual.

Como se aprecia, as medias son case iguais ás da variable de lingua inicial: os de lingua galega median máis palabras (13,92) ca os que teñen o castelán como lingua habitual (10,2). Aqueles informantes que tiñan unha lingua inicial diferente do galego e do castelán pasan 2 deles ao grupo de castelán e os outros 2 ao de galego, que veñen coincidir estes cos informantes que tiñan o portugués como lingua inicial.

Nos datos de *Léxico dispoñible do galego*, os informantes co castelán como lingua habitual superan cun 20,23 a media dos informantes que usan o galego, 19,74 palabras (López Meirama / Álvarez de la Granja 2014: 166-167).

5.2.7. Respostas segundo o lugar de residencia habitual

Xa por último, ofrecemos na Táboa 8 os resultados da media de respostas segundo a residencia habitual dos nosos informantes:

Lugar de residencia habitual	Respostas do alumnado	Media de palabras
Vila - Castro Caldelas	10	13,44
Aldeas	22	13,30

Táboa 8. Media de respostas segundo o lugar de residencia habitual.

Como se ve, esta variable non é significativa nos nosos informantes, en parte porque a vila de Castro Caldelas, o único centro urbano da comarca, non ten tampouco un estilo de vida tan diferente ao das parroquias rurais.

Se tomamos como referencia o traballo de López Meirama / Álvarez de la Granja (2014: 168-170), a media de respostas é de 19,51 nos informantes vilegos e de 19,61, no das zonas rurais, diferenzas case insignificantes.

5.2.8. Grao de interferencia do castelán no léxico dispoñible

No vocabulario dispoñible das profesións e oficios que axuntamos nos Anexos podemos ver cada un dos lemas e as variantes correspondentes recollidas na nosa enquisa. A maioría do léxico co que nos atopamos está en galego; non obstante, hai algunhas variantes que foron listadas en castelán polo alumnado, como *albañil*, *bombero*, *butanero*, *cirujano*, *hotelero*, *peluquero*, *torero*, *sastre*... Algúns destes exemplos veñen de informantes que empregan o castelán como lingua habitual. Pero outros castelanismos son xerais e aparecen ás veces como forma única en

galegofalantes, porque eles mesmos os teñen xa totalmente integrados na súa variedade de galego, como pode ser o caso de *butanero* ou *torero*.

Con todo, tamén se pode ver que noutras ocasións, á beira do castelanismo que noutrora era case forma única, aparecen xa as formas propias do galego estándar: así *bombero* (1 vez), pero xa maioritariamente *bombeiro* (9 v.); *camarero* (3 v.), pero xa maioritariamente *camareiro* (7 v.); *cirujano* (1 v.), pero tamén xa *cirurxán/cirurxián* (2 v.); ou *entrenador* maioritaria (3 v.), pero tamén *adestrador* (2 v.). Nesta recuperación do léxico propio seguramente se deba ó influxo da escola, que polo que parece si actúa neste caso como factor regaleguizador do léxico.

Na Táboa 7 indicamos o número de formas interferidas localizadas no centro de interese que vimos analizando:

Palabras totais recollidas na enquisa	427 (100 %)
Formas do galego estándar	372 (87.11 %)
Castelanismos léxicos	53 (12.41 %)

Táboa 9. Porcentaxe de castelanismos léxicos no CI «As profesións e os oficios».

Se facemos un reconto das formas interferidas do castelán no léxico dispoñible dos nosos informantes, estas constitúen o 12.41 %. Os castelanismos léxicos identificados vémoslos na Táboa 10:

Castelanismos plenos	<i>albañil</i> (10), <i>bombero</i> (1), <i>butanero</i> (1), <i>camarero</i> (3), <i>camionero</i> (1), <i>cirujano</i> (1), <i>cocinero</i> (1), <i>costurero</i> (1), <i>dependiente</i> (1), <i>entrenador</i> (3), <i>fontanero</i> (1), <i>ganadero</i> (1), <i>ginecólogo</i> (1), <i>guardia civil</i> (2), <i>hotelero</i> (1), <i>inxenieiro</i> (1), <i>limpiador</i> (2), <i>obrero</i> (1), <i>ovrero</i> (1), <i>panadero</i> (1), <i>pastelero</i> (1), <i>peluqueira</i> (2), <i>peluquero</i> (2), <i>primer ministro</i> (1), <i>sastre</i> (2), <i>talador</i> (1), <i>torero</i> (5), <i>tornero fresador</i> (1)
Formas híbridas	<i>albañís</i> (1), <i>cerraxeiro</i> (1), <i>ganadeiro</i> (1), <i>inxenieiro</i> (1), <i>niñeira</i> (1), <i>peluqueira</i> (2), <i>toreiro</i> (1), <i>xardiñeiro</i> (1)

Táboa 10. Castelanismos formais no centro no CI «As profesións e os oficios».

6. Conclusións

Con este traballo quixemos facer unha primeira achega ao estudo do léxico dispoñible en estudantes da ESO dunha comarca de interior como é a Terra de Caldelas e ver de que xeito esta dispoñibilidade cambia segundo certas variables.

Tras contextualizar o noso estudo na disciplina da *dispoñibilidade léxica* e de establecer as diferenzas entre *léxico frecuente*, *léxico dispoñible* e *léxico fundamental*, fixemos un breve percorrido por este tipo de estudos iniciados en Francia a mediados do século XX, logo desenvolvidos tamén no mundo hispánico, e menos no galego, onde destaca a investigación *Léxico dispoñible do galego* de López Meirama / Álvarez de la Granja (2014), que nos serviu de guía para o noso estudo. Así é todo, tamén fixemos referencia a algúns traballos antecedentes deste que abordaron tamén o léxico básico do galego, como o *Nivel soleira* (1993) e *O galego fundamental: dicionario de frecuencias* (2007).

A metodoloxía que empregamos seguiu a xa usada nos traballos de dispoñibilidade léxica e está, por tanto, ben experimentada. Porén, adaptamos algúns aspectos ás características do noso traballo. Así, só enquisamos 6 centros de interese e deles só nun, o de «As profesións e oficios», analizamos os resultados con certa profundidade. Esta análise centrouse sobre todo na produción de palabras e de como inflúe nela certas variables sociolingüísticas dos informantes. Podemos tirar as seguintes conclusións:

- 1) Dos 6 centros de interese propostos na nosa enquisa, os máis rendibles foron os relativos ao corpo humano e o campo, que son temas próximos á vida cotiá dos enquisados.
- 2) No centro de interese das profesións e os oficios, os lemas que se presentan con máis frecuencia son *médico* e *profesor*, igual ca na enquisa realizada a nivel de Galicia no *Léxico dispoñible do galego*.
- 3) Neste centro de interese, a media de palabras producidas polos nosos informantes foi de 13,34, inferior en varios puntos á dos preuniversitarios galegos recollida no *Léxico dispoñible do galego*.
- 4) Polo que respecta ao xénero dos lemas do centro de interese das profesións e os oficios, predomina a denominación en masculino con 102 lemas fronte a só 22 lemas en feminino.
- 5) Tendo en conta a lingua inicial, a media máis alta de respostas no noso traballo é referido por informantes que teñen como lingua inicial outras diferentes do galego e do castelán; pola contra, no resto de Galicia segundo o *Léxico*

dispoñible do galego, os informantes que teñen o castelán como lingua inicial son os que achegan un número maior de respostas.

- 6) Aqueles informantes que empregan o galego no seu día a día son os que ofrecen no noso traballo unha media de respostas máis elevado; así mesmo, segundo o *Léxico dispoñible do galego*, no total de Galicia, son os castelanfalantes os que median maior número de respostas.
- 7) A media máis alta de respostas segundo a residencia habitual corresponde aos que viven na vila de Castro Caldelas, a capital da comarca, aínda que só unhas décimas máis ca os que viven no rural; a nivel de todo Galicia, os informantes do rural achegan tamén, por pouco, unha maior produción de palabras.
- 8) O léxico galego dos estudantes da Terra de Caldelas está interferido polo castelán nunha relación de case 12 palabras por cada 100 do léxico dispoñible neste centro de interese. Estes castelanismos proceden nalgúns casos de informantes castelanfalantes, pero noutros os castelanismos están asumidos polos informantes no seu galego dialectal.

Para rematar, queríamos indicar que neste traballo só empregamos unha parte da información recollida nas enquisas, en parte polas propias limitacións dun traballo deste tipo e, en parte, porque non puidemos dispoñer dun programa informático como o *Dispalex* que nos axudase no noso labor de procesamento e reconto de datos. Este traballo fíxose manual e, por iso, quizais os resultados poidan parecer non tan concluíntes como quixeramos.

Referencias bibliográficas usadas

- Álvarez de la Granja, María (2011): «La presencia del gallego en el léxico disponible del español de Galicia. Análisis formal y funcional». En Belén López Meirama (ed.), *Estudios sobre disponibilidad léxica en el español de Galicia*. Santiago de Compostela: Universidade, 17-102.
- Bartol Hernández, José Antonio (2010): «Disponibilidad Léxica y selección del vocabulario». En Rosa María Castañer Martín / Vicente Lagüéns Gracia (coords.), *De moneda nunca usada: Estudios dedicados a José Mª Enguita Utrilla*. Salamanca: Universidad, 85-107.
- Bugarín López, María Xosé (2007): *O galego fundamental: diccionario de frecuencias*. A Coruña: Fundación Pedro Barrié de la Maza.
- DRAG = Real Academia Galega [2012]: *Diccionario da Real Academia Galega*, versión web. Dispoñible en: <<http://academia.gal/>>.

- Fernández Salgado, Xosé Antonio / Henrique Monteagudo Romero / Manuel Puga Moruxa, (1993). *Nivel Soleira*. Estrasburgo Santiago de Compostela: Consello de Europa / Consellería de Educación e Ordenación Universitaria.
- López Meirama, Belén (2008): *Léxico dispoñible en el español de Galicia*. Santiago de Compostela: Universidade.
- López Meirama, Belén / María Álvarez de la Granja (2014): *Léxico dispoñible do galego*. Anexo 71 de *Verba. Anuario galego de filoloxía*. Santiago de Compostela: Universidade.
- López Morales, Humberto (1999): *Léxico dispoñible de Puerto Rico*. Madrid: Arco/Libros.
- Lopez Morales, Humberto (dir.): *Proyecto panhispánico de Disponibilidad Léxica* (2001-2005). Dispoñible en: <<http://www.dispolest.com>>.
- Micheá, René (1953): «Mots frecuentes et mots disponibles. Un aspect nouveau de la statistique du langage», *Les Langues Modernes* 47, 338-344.
- Paredes García, Florentino (2014): «A vueltas con la selección de 'centros de interés' en los estudios de disponibilidad léxica: para una propuesta renovadora a propósito de la disponibilidad léxica en ELE», *Revista Nebrija de Lingüística Aplicada* 16. Madrid: Universidad de Nebrija. Dispoñible en: <<http://www.nebrija.com/revista-linguistica/>>.
- Rodríguez Muñoz, Francisco José / Isabel Ofelia Muñoz Hernández (2008): «De la disponibilidad a la didáctica léxica», *Tejuelo* 4, 8-18.
- Sánchez-Saus Laserna, Marta (2016): *Léxico dispoñible de los estudiantes de español como lengua extranjera en las universidades andaluzas*. Sevilla: Universidad.
- Teijido López, Mª Carme / Mª Luz Pérez Vázquez / Isabel Fraga Carou (2003): *Lexical Primaria. Diccionario de frecuencias léxicas do galego escrito para nenos*. Santiago de Compostela: Universidade.

ANEXOS

1. Vocabulario dispoñible do centro de interese «As profesións e os oficios»

ACTOR (4)

actor (4)

ADESTRADOR-A (5)

adestradora (1)

adestrador (1)

entrenador (3)

AGRICULTOR (2)

agricultor (1)

agricultore (1)

ALBANEL (14)

albanel (2)

alvanel (1)

albañil (10)

albañís (1)

ALCALDE (2)

alcalde (2)

ALGUACIL (1)

alguacil (1)

ALUMNO (1)

alumno (1)

ARQUEÓLOGO (1)

arqueólogo (1)

ARQUITECTO-A (7)

arquitecto (5)

arquitecta (1)

arquiteta (1)

ARTESÁN (1)

artesanía (1)

ASTRONAUTA (5)

astronauta (4)

astronautas (1)

ASTRÓNOMO (1)

astronomo (1)

ATLETA (3)

atleta (3)

AUXILIAR (1)

ausiliar (1)

AVOGADO-A (6)

avogado (1)

abogado (3)

abogados (1)

avogada (1)

AXENTE DE TRÁFICO (1)

axente de tráfico (1)

BAILARÍN (2)

bailarín (1)

balaríns (1)

BANQUEIRO (2)

banqueiro (2)

BIBLIOTECARIA (1)

biblioteca (1)

BIÓLOGO-A (3)

biólogo (2)

bióloga (1)

BOMBEIRO (10)

bombeiro (6)

bombero (1)

bonbeiro (2)

bombeiros (1)

BUTANEIRO (1)

nero (1)

CAIXEIRA (2)

caixeira (2)

CAMAREIRO-A (10)

camareiro (6)

camarero (3)

camareira (1)

CAMIONEIRO (4)

camioneiro (3)

camionero (1)

CANTANTE (3)

cantante (3)

CAPADOR (1)

capador (1)

CAPITÁN DE BARCO (1)

capitán de barco (1)

CARDIÓLOGO (1)

cardiólogo (1)

CARNICEIRO-A (5)

carniceiro (4)

carniceira (1)

CARPINTEIRO (11)

carpinteiro (11)

CARTEIRO (1)

carteiro (1)

CELADOR (2)

celador (2)

CERRALLEIRO (1)

cerraxeiro (1)

CHAPISTA (1)

chapista (1)

CHOFER (1)

chofer (2)

CICLISTA (1)

ciclista (1)

CIRURXIÁN (3)

cirurxián (1)

cirurxán (1)

cirujano (1)

COCIÑEIRO-A (11)

cociñeiro (9)

cocinero (1)

cociñeira (1)

COMERCIANTE (2)

comerciante (2)

CONDUTOR (9)

conductor (5)

condutor (1)

condutore (1)

condutor de autobús (1)

condutor de autobuses (1)

CONSELLEIRO (2)	ESCRITOR (1)	hotelero (1)
consejero (2)	escritor (1)	INFORMADORTURÍSTICO (1)
CONSTRUTOR (4)	ESCULTOR (1)	informador turístico (1)
constructor (4)	escultura (1)	INFORMÁTICO (1)
CONTRATISTA (1)	ESPÍA (1)	informatico (1)
contratista (1)	espia (1)	LABREGO (3)
CORREDOR (1)	FABRICANTE (1)	labrego (1)
corredor (1)	fabricante (1)	labrador (2)
COSTUREIRO (1)	FABULISTA (1)	LATOEIRO (1)
costureiro (1)	fabulista (1)	latoeiro (1)
CURA (2)	FARMACÉUTICO-A (5)	LIMPACRISTAIS (1)
cura (1)	farmaceutico (3)	limpiacristais (1)
curas (1)	farmaceutica (2)	LIMPADOR (2)
DENTISTA (4)	FERRAXEIRO (1)	limpiador (2)
dentista (4)	ferraxeiro (1)	LOUXEIRO (2)
DEPENDENTE-A (2)	FÍSICO (2)	louxeiro (2)
dependiente (1)	físico (2)	MAQUINISTA (1)
dependenta (1)	FONTANEIRO (3)	maquinista (1)
DEPORTISTA (3)	fontaneiro (2)	MARIÑEIRO (1)
deportista (3)	fontanero (1)	mariñeiro (1)
DIETISTA (1)	FOTÓGRAFO (1)	MASAXISTA (1)
dietista (1)	fotógrafo (1)	masaxista (1)
DIRECTOR (4)	FRESADOR (1)	MATEMÁTICA (1)
director (4)	fresador (1)	matemática (1)
ECONOMISTA (1)	FUNCIONARIO (1)	MECÁNICO (9)
economista (1)	funcionario (1)	mecánico (6)
ELECTRICISTA (3)	FUNERARIO (4)	mecanico (3)
electricista (3)	funerario (4)	MÉDICO-A (17)
ELECTROMECAÍNICO (1)	FUTBOLISTA (8)	médico (8)
electromecánico (1)	futbolista (8)	medico (4)
EMBOTELLADOR (1)	GANDEIRO (6)	médicos (1)
embotellador (1)	gandeiro (4)	medicos (1)
EMPREGADO (1)	ganadero (1)	médica (3)
empleado (1)	ganadeiro (1)	MERCANTE (1)
EMPRESARIO (1)	GARDA CIVIL (5)	mercante (1)
empresario (1)	garda civil (2)	MESTRE (3)
ENQUISADOR (1)	guardia civil (2)	mestre (1)
enquisador (1)	garda cibil (1)	mestres (2)
ENFERMEIRO-A (8)	GES	MILITAR (2)
enfermeiro (3)	GES (1)	militar (1)
enfermeira (4)	GOLFISTA (1)	militare (1)
enfermeiros (1)	golfista (1)	MOTOCICLISTA (1)
ENXEÑEIRO-A (3)	GRANXEIRO (1)	motociclista (1)
enxeñeira (2)	granxeiro (1)	MÚSICO (1)
inxenheiro (1)	HOTELEIRO (1)	músico (1)

NEURÓLOGO (1) neurólogo (1)	piloto de avión (1)	TENISTA (3) tenista (3)
NIÑEIRA (1) niñeira (1)	PINTOR (3) pintor (3)	TORNEIRO FRESADOR (1) tornero fresador (1)
OBREIRO (5) obreiro (3) obrero (1) ovrero (1)	POLICÍA (11) policía (10) policia (1)	TOUREIRO (6) torero (5) toreiro (1)
OCULISTA (2) oculista (2)	PRESIDENTE (4) presidente (4)	TRADUTOR (1) traductor (1)
ODONTÓLOGO (1) odontólogo (1)	PRIMEIRO MINISTRO (1) primer ministro (1)	TRAFICANTE (1) traficante (1)
OFICINISTA (3) oficinista (3)	PRÍNCIPE (1) príncipe (1)	TRANSPORTISTA (1) transportista (1)
OLEIRO (1) oleiro (1)	PRINCESA (1) princesa (1)	TROBADOR (1) trobador (1)
OTORRINO (LARINGÓLOGO) (3) otorrino (2) otorrinonaringólogo (1)	PRODUTOR (1) productor (1)	TRAUMATÓLOGO (1) traumatólogo (1)
PANADEIRO-A (5) panadeiro (3) panadero (1) panadeira (1)	PROFESOR-A (25) profesor (17) profesore (1) profesores (1) profesora (4) profesor de guardería (1) profesor/a (1)	URÓLOGO (1) urólogo (1)
PASTELEIRO (1) pastelero (1)	PROSTITUTA (1) prostituta (1)	VARREDOR (1) barrendeiro (1)
PATINADOR (1) patinados (1) patinadores (1)	PROTECCIÓN CIVIL (1) protección civil (1)	VENDEDOR (4) vendedor (4)
PEDIATRA (2) pediatra (2)	PSICÓLOGO (1) psicólogo (1)	VETERINARIO (1) veterinario (1)
PEIXEIRO-A (3) pescadeiro (1) pescadeira (1) peixeira (1)	REI (1) rei (1)	XARDINEIRO (2) xardiñeiro (1) jardiñeiro (1)
PERRUQUEIRO-A (5) perruqueiro (1) peluquero (2) peluqueira (2)	SULTÁN (1) sultán (1)	XASTRE (3) sastre (2) costurero (1)
PESCADOR (3) pescador (3)	SURFISTA (1) surfista (1)	XINECÓLOGO-A (2) xinecóloga (1) ginecólogo (1)
PILOTO (4) piloto (3)	TALLADOR (1) talador (1)	XOGADOR (1) xogador (1)
	TAXISTA (4) taxista (4)	XUÍZ (3) xuíz (1) xuez (2)
	TÉCNICO (1) técnico (1)	YOUTUBER (1) youtuber (1)
	TENDEIRO (2) tendeiro (2)	ZAPATEIRO (2) zapateiro (2)

2. Modelo de enquisa empregada

DATOS DO/A ENQUISADO/A

Nome/ Alcume	
Sexo	Home / Muller
Idade	
Estudos	
Lugar de nacemento	
Lugar de residencia habitual	
Lingua materna	
Lingua habitual	
Lingua do pai	
Lingua da nai	
Lingua na que che falan teus pais	

AS PROFESÍONS E OS OFICIOS

1.	19.	37.
2.	20.	38.
3.	21.	39.
4.	22.	40.
5.	23.	41.
6.	24.	42.
7.	25.	43.
8.	26.	44.
9.	27.	45.
10.	28.	46.
11.	29.	47.
12.	30.	48.
13.	31.	49.
14.	32.	50.
15.	33.	
16.	34.	
17.	35.	
18.	36.	

Cumieira. Cadernos de investigación da nova Filoloxía Galega é unha publicación do Departamento de Filoloxía Galega e Latina da Universidade de Vigo que recolle traballos académicos dos novos investigadores e investigadoras no ámbito da Filoloxía Galega.

Neste vol. 5 poden lerse traballos sobre o Simbolismo en Rosalía de Castro, sobre autotradución, sobre esquemas sintáctico-semánticos de verbos, sobre a formación neolóxica de palabras e sobre a dispoñibilidade léxica.